

Lausunto Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman MAL 2023 -luonnoksesta sekä sen vaikutusten arviointiselostuksesta

KV 19.06.2023 § 38

204/00.04.01.02/2023

Lisätiedot:

maankäyttöpäällikkö Minna Penttinen, puh. 050 382 9313
projekti-insinööri Anna Ahtila, puh 050 544 6427
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Helsingin seudun liikenne HSL pyytää Kauniaisten kaupungin lausuntoa Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman MAL 2023 -luonnoksesta sekä sen vaikutusten arviointiselostuksesta 25.5.2023 mennessä. Lausuntopyyntö on **oheismateriaalina**.

Suunnitelma-aineistoon voi tutustua kokonaisuudessaan HSL:n internetsivulla <https://www.hsl.fi/hsl/mal>.

Lausuntopyyntöön pyydetään ottamaan kantaa erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Miltä MAL 2023 -suunnitelman kokonaisuus vaikuttaa?
  - I. Onko kärkitoimenpiteissä tunnistettu oikeat asiat?
  - II. Mitkä luonnoksen toimenpiteistä on tärkeintä toteuttaa?
  - III. Saako suunnitelman vaikutuksista selkeän käsityksen arviointiselostuksen pohjalta (päivitetty arviointiselostus julkaistaan 17.4.2023)?
2. Mitä muuttaisitte suunnitelman toimenpiteissä, jotta suunnitelman tavoitteet täyttyisivät?
  - I. Mitkä vaikutusten arvioinnin jatkosuositusten toimenpiteistä pitäisi sisällyttää suunnitelmaan?
  - II. Puuttuuko suunnitelmasta jotain? Mitä muita toimenpiteitä pitäisi sisällyttää suunnitelmaan, jotta asetettuihin tavoitteisiin päästäisiin?
  - III. Onko suunnitelmassa jotain, jonka voisi jättää pois?
3. Miten seudullinen yhteistyö MAL 2023 -suunnitelman valmistelussa on toiminut? Mitä kehittämistarpeita näette yhteistyössä?
4. Muuta avointa palautetta

MAL-suunnitelmaluonnos

Helsingin seudun MAL 2023 -suunnitelma on strateginen, Helsingin seudun 14 kuntaa kattava suunnitelma. Suunnitelma ilmaisee seudun kuntien yhteisen tavoitetilan seudun kehityksestä vuoteen 2040 ja luo näkemystä vuoteen 2060 asti. MAL 2023 jatkaa seudun maankäytön ja liikennejärjestelmän suunnittelun perinnettä ja päivittää edellisen MAL 2019 -suunnitelman. MAL 2023 -suunnitelma toimii kuntien puolelta lähtökohtana valtion ja kuntien väliselle MAL-sopimukselle, jossa sovitaan tärkeimmistä lähivuosien maankäytön, asumisen ja liikenteen toimenpiteistä Helsingin seudulla.

MAL 2030 -suunnitelman visiona on, että Helsingin seutu on vuonna 2040 Euroopan kestävimmin kasvava ja ihmisläheisin metropolialue. Seutu saavuttaa vision mukaisen tulevaisuuden vuoteen 2040 mennessä vastaamalla suunnitelmalle asetettuihin kolmeen päätavoitteeseen: hiilineutraaliin, hyvinvoivaan ja menestyvään Helsingin seutuun.

Kiteytetysti MAL 2023 -suunnitelman sisältö voidaan kuvata viiden kohdan mukaan:

1. Jatketaan Helsingin seudun yhdyskuntarakenteen pitkäjänteistä tiivistämistä, erityisesti keskuksiin ja raideliikenteeseen tukeutuen sekä nykyistä liikennejärjestelmää täysimääräisesti hyödyntäen.
2. Rakennetaan Helsingin seudun asukkaiden tarpeisiin monipuolisia ja laadukkaita asumisen vaihtoehtoja ja uudistetaan määrätietoisesti asuinalueita, jotka uhkaavat jäädä kehityksestä jälkeen.
3. Panostetaan aiempaa vahvemmin Helsingin seudun kestävän liikennejärjestelmän kehittämiseen ja varmistetaan tehokas joukkoliikennejärjestelmä myös tulevaisuudessa.
4. Seudullisella ja kansallisella tasolla toteutetaan monipuolisia toimenpiteitä, joilla vähennetään liikenteen päästöjä ja asumisen energiankulutusta.
5. Vahvistetaan Helsingin seudun elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä kehittämällä keskeisiä elinkeinoalueita sekä parantamalla kansainvälistä saavutettavuutta ja logistiikan tehokkuutta.

Suunnitelmassa on osoitettu konkreettisia toimenpiteitä, joilla tavoitteisiin päästään vuoteen 2040 mennessä. Näitä ovat muun muassa seudullisesti määritellyt maankäytön ensisijaiset kehittämisvyöhykkeet, kuntakohtaiset asuntorakentamisen ennusteet ja asemakaavatavoitteet, joukkoliikenteen kilpailukyvyyn parantaminen suhteessa henkilöautoliikenteeseen, joukkoliikenteen lippuhintojen alentaminen, keskeisten kaupunkiratahankkeiden ja pyöräilyn pääverkkojen toteuttaminen, liikenteen sähköistäminen ja selvitys ajonopeuksien laskun vaikutuksia kaupunkirakenteen sisällä sekä puurakentamisen edistäminen.

Kauniainen lausunto MAL 2023 –luonnoksesta sekä sen vaikutusten arviointiselostuksesta

MAL 2023 -luonnos on laadittu vision mukaan yhtenäisesti seutua ja joukkoliikenneverkkoa kehittäen kohti tavoitteiden mukaista hiilineutraalia, hyvinvoivaa ja menestyvää Helsingin seutua. Suunnitelma on visioltaan ja tavoitteiltaan onnistunut ja myös monet esitetyt toimenpiteet ovat hyvin tunnistettavia. Tavoitteet ovat perustellusti asetettuja mutta keinot niiden saavuttamiseksi jäävät osin epäselviksi. Suunnitelmaan liittyvä vaikutusten arviointi on laadittu kattavasti. Keskeinen havainto suunnitelman vaikutusten arvioinnissa on, että hiilineutraaliustavoitteita ei saavuteta. Olennaista olisikin saada tehokkaita toimenpiteitä hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseksi.

Maankäyttö

Kauniainen sijoittuu kokonaisuudessaan maankäytön ensisijaiselle kehittämisvyöhykkeelle pois lukien Kasavuoren virkistysalue, jolloin suunnitelma ei aseta rajoitteita kaupungin omalle kehittämiselle. Täydennysrakentamisen

roolin korostaminen sekä asemanseutujen kehittäminen ovat perusteltuja kehityssuuntia.

Asuminen

Vuonna 2040 seudulla on ennakoitu olevan noin 1,9 milj. asukasta, mikä tarkoittaa noin 400 000 uutta asukasta nykytilanteeseen verrattuna. Kauniaisten osalta asuntotavoitteeksi on osoitettu 80 asuntoa vuodessa ja sitä vastaavaksi asemakaavan määräksi 7 300 kem/vuosi. Kuntakohtaisesti esitettyyn asemakaavatarpeeseen Kauniainen ei kuitenkaan pysty täysin vastaamaan. Sitä vastoin asuntotuotantotavoite on realistinen ja melko yhtenäinen Kauniaisten kaupunkistrategian kanssa. Asuntotuotannon määrää pitäisikin korostaa lopputuotteena, koska se edellyttää joka tapauksessa asumisen mahdollistavan kaavavarannon tuottamisen.

Asuntotarjonnan osalta suunnitelmassa korostuu määrällisten tavoitteiden sijaan laadulliset tavoitteet. Laatua on vaikea mitata mutta on tärkeää, että asuntotuotannon laatu ja monipuolisuus varmistuvat. Asuntotarjonnan monipuolisuus on ohjattu suoraan kuntatasolle, mikä onkin sen oikea paikka.

Seudun asuntotuotantotavoite on kasvanut sellaiseksi, että sen toteuttaminen tulee olemaan erittäin haastavaa laskusuhdanteessa. Siksi tavoitetta ei olisi tarkoituksenmukaista kasvattaa epärealistiseksi. **Sen sijaan keinot asuntotuotannon ja asuinympäristöjen laadun varmistamiseen tulisi olla nykyistä korostetumpina, jotta uudistuva ympäristö kestäisi paremmin aikaa.**

Viheralueet

Seudun tiivistäminen ja asuntotuotannon määrän kasvaminen tuo väistämättä paineita myös viheralueisiin. Viihtyisät kaupunkitilat ja lähivirkistysalueet jäävät suunnitelmassa varsin vähäiselle huomiolle.

Liikenne

Jo tehdyt tai rakenteilla olevat investoinnit seudulla hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti. Investointiohjelman mukaiset uudet raideliikenneinvestoinnit parantavat pääkaupunkiseudun esikaupunkivyöhykkeen joukkoliikenneyhteyksiä merkittävästi, mahdollistavat kestävä kasvun sekä tukevat poikittaisen joukkoliikenteen yhteyksiä ja liikennejärjestelmän verkostomaista kehitystä. Suunnitelman mukaan liikennejärjestelmän kehittämisen lähtökohtana on kestävyys ja pääpainona joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kilpailukyvyyn edistäminen, mikä koetaan Kauniaisissa hyväksi. Joukkoliikenteen osalta suunnitelmassa esitetään kunnianhimoisia tavoitteista kilpailukykyisen joukkoliikenteen sekä matkaketjujen ja liityntäliikenteen parantamisen varmistamiseksi. Osa ehdotetuista toimenpiteistä jää mahdollistavaksi kannustavan toimenpiteen sijaan.

Suunnitelmaluonnoksessa esitetty valtion osallistuminen joukkoliikenteen rahoittamiseen on hyvä alku joukkoliikennejärjestelmän kilpailukyvyille. Suunnitelmaluonnoksessa on myös hyvin huomioitu, että joukkoliikenteen kilpailukykyä ja kulkutapaosuutta kasvatetaan esim. joukkoliikenteen palvelutasoa parantamalla ja liikennettä nopeuttamalla sekä pitämällä lippujen hinnat kilpailukykyisellä tasolla. Suunnitelmaluonnoksessa on esitetty, että joukkoliikenteen kilpailukyky ja rahoitus vaativat valtiolta ja kunnilta vahvoja panostuksia joukkoliikenteeseen. Tässä ei sovi unohtaa joukkoliikenteen järjestäjän vastuuta joukkoliikennejärjestelmän sopivuudesta kuntalaisten ja turistien tarpeisiin.

Valtion rooli kestävän liikenteen edistämässä ja kehittämässä tulee toteutua sekä rahoituksen että lainsäädännön kautta. Nykyisessä kuntien taloustilanteessa investointi kestävän liikenteen hankkeisiin on tarkassa pohdinnassa. Seudun kasvu edellyttää nyt ja tulevaisuudessa suuria investointeja liikennehankkeisiin sekä kunnilta että valtiolta. Pääkaupunkiseudun merkitys koko maan kansantaloudelle on niin merkittävä, että myös valtion tulisi tunnistaa, että seudun liikennejärjestelmästä huolehtiminen on seudun ja maan kilpailukyyn turvaamisen edellytys. Valtio hyötyy myös taloudellisesti seudun kasvusta, joten valtion rooli suunnitelmaluonnoksessa esitettyjen liikennejärjestelmään suuntautuvien investointien rahoittamisessa tulee olla merkittävä.

Liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi määritelty keinovalikoima on laaja, mutta vaikutus keinoilla on varsin vähäinen. Suunnitelmaluonnoksessa tulisi pohtia vielä enemmän kestävän liikenteen houkuttelevuuteen suuntaavia toimenpiteitä. Liikenteen hiilidioksidipäästöjä vähentävien sähköautojen ja muiden vähäpäästöisten autojen osuus autokannasta vuonna 2040 voi olla radikaalisti suurempi kuin suunnitelmaluonnoksessa on laskettu. Sähköisen liikkumisen kasvu tulisi huomioida suunnitelmaluonnoksessa kattavammin. Suunnitelmaluonnoksessa tulisi tutkia liikenteen uusien teknologioiden ja datan tarjoamia mahdollisuuksia optimoida liikennejärjestelmää. Tekniikka kehittyy kovaa vauhtia ja on tulossa teknologioita, jotka saattavat jo lähitulevaisuudessa mahdollistaa liikennejärjestelmän kapasiteetin nykyistä tehokkaampaa käyttöä. Tämän muutoksen vaikutusta liikenteen päästöihin ei ole riittävästi huomioitu suunnitelmaluonnoksessa.

MAL-investointiohjelma

Liikennehankkeista Kauniaisten alueelle sijoittuu pienten ja keskisuurten MAL-hankkeiden ohjelmassa pyöräilyn pääverkkoon kuuluva rantaradan baana. Hanke edistää kestävää liikkumista merkittävästi Kauniaisissa ja kytkee Kauniaisen osaksi laajempaa laatukäytävien verkostoa. Baanan merkitys ulottuu Kauniaisten rajojen ulkopuolelle. Baana parantaa seudullisen pääpyöräilyverkon laajuutta ja baanan kautta läntisen pääkaupunkiseudun saavutettavuus paranee merkittävästi. Baana on huomattava parannus Kauniaisten pyöräilyolosuhteisiin ja merkittävä investointi Kauniaisten kaupungille. On tärkeää, että hanke on pienten ja keskisuurten MAL-hankkeiden ohjelmassa. Lisäksi tulisi huomioida, että Espoo on jo saanut omaan rantaradan baanan osuuteensa rahoitusta MAL2019 kauden aikana pienten ja keskisuurten MAL-hankkeiden ohjelmasta. Tällöin Kauniainen jätettiin ilman vastaavaa tukea samassa hankkeessa. Onkin tärkeätä, että valtion rahoitus jakautuu tasaisesti ja oikeudenmukaisesti seudulla ja hankkeita tulee kohdella kuntien osalta tasapuolisesti. Samaan aikaan seudullisten hankkeiden kanssa kunnat kehittävät kuntalaisille tärkeitä pyöräily-yhteyksiä, jotka eivät välttämättä ole seudullisesti tärkeitä, mutta ovat kuntalaisten arjen sujuvuudelle parannus. On oleellista muistaa, että näillä kuntien omilla hankkeilla on iso merkitys siirtymisessä kestävän liikenteen pariin.

Suunnitelmaluonnoksessa on esitetty Espoon kaupunkiratahankkeelle lisätoimenpiteitä, joiden tavoitteena on parantaa operoinnin ja häiriönhallinnan edellytyksiä Leppävaaran länsipuolella. Käytännössä puhutaan esim. raiteenvaihtopaikoista, ja myös Kauniaisten raiteenvaihtopaikalle on tunnistettu hyötyjä. **Kauniainen suhtautuu kriittisesti kaupunkiratahankkeen sisällön kasvattamiseen. Lisätoimenpiteiden suunnittelu tässä vaiheessa hanketta nostaa hankkeen kustannuksia tarpeettomasti. Mikäli lisätoimenpiteet arvioidaan välttämättömiksi, kyseisten ratkaisujen kustannuksia ei tule ohjata nykyiselle hankkeelle ja kaupungeille maksettavaksi. Kauniainen on sitoutunut**

kaupunkiratahankkeessa kattohintaan 27,5 miljoonaa euroa, eikä tule lisäämään omaa maksuosuuttaan tästä. Vaihtoraiteiden tarvitsemaa tilaa ei myöskään ole osoitettavissa Kauniaisten asemansseudulla tai muuallakaan Kauniaisten kaupungin alueella.

MAL-suunnittelun ja sopimisen prosessin kehittäminen

MAL-suunnittelu on ollut tärkeä työkalu edistettäessä Helsingin seudun kestävästä kasvusta ja yhteistyötä. Kuitenkin MAL-suunnitteluprosessi ja siihen liittyvä päätöksentekorakenne ovat vuosien saatossa muotoutuneet liiankin monimutkaiseksi. Olisi syytä tehdä kattava arviointi siitä, miten jatkossa olisi Helsingin seudulla perusteltua tehdä seudullista maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteissuunnittelua. Tämä liittyy paitsi suunnittelun sisältöön myös siihen millainen organisoituminen ja prosessi palvelisi tätä tarkoitusta tehokkaimmin ja johdonmukaisesti.

Aikataulusyistä johtuen kaupunki on pyytänyt ja saanut jatkoaikaa lausunnon toimittamiselle. Luonnosversio lausunnosta on toimitettu HSL:lle yhdyskuntavaliokunnan 9.5.2023 kokouksen jälkeen.

Kaupunginhallitus:

Valtuusto päättää antaa esityslistatekstistä ilmenevän Kauniaisten lausunnon Helsingin seudun liikenteelle Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman MAL 2023 -luonnoksesta sekä sen vaikutusten arviointiselostuksesta.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Oheismateriaali:

Lausuntopyyntö

Jakelu:

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä